

HARAM-HELÂL HASSASIYETİ

Helâl ve Haram Nedir?

Helâl, dinde yasak olmayanı, haram ise yasak olanı ifade eder. Yenilmesi, içilmesi veya kullanılması âyet veya hadislerle yasaklanmamış olan her şey helâldir, yasaklanmış her şey ise haramdır.

Yiyecek ve İçeceklerde Helâl ve Haramlar

Kur’ân-ı Kerîm’de sayılan az miktardaki gıdaların dışındaki tüm yiyecek ve içeceklerin bazı şartlara riâyet edilerek helâl olduğu ifade edilmiş, ayrıca Allah’ın haram kıldıklarını helâl kılmaya veya helâl kıldıklarını haramlaştırmaya kimsenin hakkı olmadığı dile getirilmiştir. Kur’ân’ın bu konuda vurgu yaptığı şeylerden biri, yenilecek gıdaların “helâl ve temiz” olmasının gereğidir. Helâl olan gıdalar da olsa, yeme içme konusunda aşırılığa kaçıp israf etmeyi de Kur’ân yasaklamıştır. Yiyecek ve içecekler konusundaki yasakların en başta gelen gayesi, insanın beden ve ruh sağlığının korunmasıdır. İnsanın beden ve ruh sağlığına zararlı olduğu sabit olan maddelerin yenilip içilmesi dinen de haram görülür. Sarhoş edici özelliği bulunan maddelerin yenilip içilmesi de yine İslâm’ın yasakları arasında yer alır.

Giyinme ve Süslenmeyle İlgili Helâl ve Haramlar

Genellikle, örtünme bütün canlılar arasında insana mahsus bir meziyettir. Çıplaklık her dönemde toplumsal vicdan ve sağduyu tarafından arsızlık ve hayasızlık olarak görülmüştür.

İslâm dininin örtünme emri, ferdin ruh sağlığını, fitrî yapı ve onurunu, toplumun genel ahlâkını koruma, cinsler ve insanlar arası münasebetlerde dengeyi gözetme, insan haysiyetine yakışır bir cinsî hayat ve aile hayatı kurma gibi çeşitli gayelere yöneliktir. Örtünmede erkekle kadının farklı hükümlere tâbi olması da iki ayrı cinsin yaratılış özellikleri gözetilerek yapılmış bir ayırımdır.

Vücudun açılması, gösterilmesi ve bakılması dinen haram olan yerleri ve organları dinî literatürde “avret” olarak tabir edilir. Setr-i avret tabiri erkek ve kadının namaz dışındaki örtünme vecibesini de belirtmekle birlikte daha çok namaz esnasında belli uzuvların örtülmesini ifadede kullanılır. Namazda avret yerinin örtülmesi dinî bir görev ve namazın geçerlilik şartı olduğu gibi, namaz dışında da yine dinî bir vecibe niteliğindedir. Ancak örtünmenin sınırı cinslere ve arada mahremiyetin (evlenme engeli sayılacak derecede yakınlığın) bulunup bulunmamasına göre farklılık taşıyabilir. Bunun için de fıkıhta örtünme; namazda örtünme, yakınlarla ve yabancılarla karşı örtünme şeklinde üç ayrı açıdan ele alınabilir.

Erkeğin namazda örtülmesi gereken yeri ile namaz dışında erkeklere ve hanımından başka kadınlara karşı avret yeri, göbek ile diz kapağı arasında kalan bölgedir. İslâm

âlimlerinin çoğunluğunun görüşü bu olup avret yerinin sınırı ve derecelendirilmesi konusunda aralarında bazı görüş farklılıkları vardır.

Kadınların kadınlara ve mahremlerine yani aralarında devamlı evlenme engeli bulunan erkek akrabasına karşı avret yeri, Hanefî ve Şâfiîler'e göre erkeğin erkeğe karşı avret yeri gibidir. Mâlikî ve Hanbelî mezheplerinde ağırlıklı görüş, kadının mahremi erkekler yanında el, yüz, baş, boyun, kol, ayak ve baldır hariç bütün vücudunun avret olduğu ve örtülmesinin gerektiği yönündedir.

Kadının yabancı erkekler yani mahremi olmayan erkekler karşısında avret yeri yüzü, el ve ayakları hariç bütün vücududur.

Sanat ve Eğlenceyle Alâkalı Helâl ve Haramlar

Müzik, İslâm bilginleri tarafından çokça tartışılan ve hakkında lehte ve aleyhte çok şey söylenen konular arasında yer alır. Müziğin lehinde ve aleyhinde öne sürülen gerekçeler birlikte düşünüldüğünde müziğin mutlak olarak yasaklanmadığı sonucuna ulaşılır. Ancak içinde isyan, küfür veya İslâm'ın hoş karşılamadığı sözler bulunan yahut cinsel tahrik, müstehcenlik gibi dinimizce hoş görülmemeyen şeylere yol açan müziğin söylenmesi ve dinlenilmesi kesinlikle uygun değildir.

Kumar, insanı tembelliğe iten, emek vererek kazanmayı ortadan kaldırıp insanlar arasına kin ve düşmanlık tohumları atan, ocakları söndüren, insanı ibadetten soğutan haksız bir kazanç yoludur. Dinimizde “Aranızda mallarınızı haksız sebeplerle ve batıl yollarla yemeyin.” (Bakara, 2/188) ve “Ey inananlar, içki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz. Şüphesiz şeytan içki ve kumar yüzünden aranızda düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan, namazdan alıkoymak ister.” (Mâide, 5/90) âyet-i kerîmeleri ışığında kumar ve kumarın her türlü haram kılınmıştır.

Cinsel Hayatla Alakalı Helâl ve Haramlar

İnsanın ruhî ve mânevî olduğu kadar bedenî-tabii ihtiyaçlarının da mâkul ve dengeli bir şekilde karşılanması gerektiği ilkesini benimseyen İslâm dini, insanın cinselliğini de tabii bir vâkıa olarak ele almış, ancak bu konuda, belli sınırlar ve mâkul ölçüler koyarak hem cinsî hayatı korumayı ve devam ettirmeyi hem de insanlık onuruna ve değerine aykırı davranışları, sapma ve aşırılıkları önlemeyi hedef almıştır.

Evlenip iffeti koruma, cinsî arzularını meşrû ölçüler içerisinde giderme, sağlıklı ve düzenli bir cinsellik dinin emrettiği ve teşvik ettiği bir husus olduğundan geniş anlamda “ibadet” kavramına dahildir. Kur'ân'da, “Sizler için kendileriyle sükûnete erip tatmin olacağınız eşler yaratıp da aranızda sevgi ve merhamet peyda etmesi, O'nun varlığının delillerindendir.

Doğrusu bunda iyi düşünen toplumlar için ibretler vardır” (Rûm, 30/21) buyrulur. İffetini koruyan, evlilik içi meşrû cinsel ilişki ile yetinen mü'minlerden övgüyle söz edilir. Efendimiz'in, Müslümanları evlenmeye teşvik etmesi, evlilik birliğini mümkün olduğu sürece korumayı öğütlemesi, bu konuda velilere ve devlete birtakım görevler yüklemesi, bekârlığı kınayıp bekâr kalmayı âdet edinenlerin şiddetle eleştirilmesi de

aynı amaca yöneliktir. Çünkü diğer dinî vecibeler de dengeli ve huzurlu bir aile hayatı içinde daha iyi ifa edilebilecektir.

Genellikle ahlâki bozulmalar müstehcene bakışla başlar, bakışın ısrarıyla gelişir, sonra fiilî günaha dönüşür. Üstelik gözler baktıklarının resimlerini de çeker, hayal arşivinde depo eder. Nereye gitse, nerede olsa artık çektiği bu resimler, hayal âleminde gözlerinin önündedir. Öğrenciyse dersine çalışamaz, işçiyse mesleğine tam yönelemez, fikir adamıysa zihnini toparlayamaz; derken her konuda gerileme ve düşüş söz konusu olabilir. Bu duruma düşmemek için din, müstehcene karşı yasaklar koyar, mensuplarını böylesine gerilemelere düşmekten kurtarır.

Günlük Hayatla Alakalı Helâl ve Haramlar

Namazı Terk Etmek Caiz Değildir; Namaz, bir mü'minin en hayati kulluk borcudur.

Kur'ân-ı Kerîm'e baktığımızda Rabbimiz'in namazı önemine binaen yetmiş kez emrettiğini görüyoruz. Namaz kadar üzerinde ısrarla durulan başka bir ibadet yoktur. Namaz bize iki cihan saadeti vaad eden bir ibadettir. Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerîm'de namazı terk etmenin cehennemlik kişilerin bir vasfı olduğunu söyler.

Namaz, imanın alameti, kalbin nuru, mü'minin miracıdır. Yani mü'min namaz sayesinde terakki eder, Cenâb-ı Hakk'ın rızası dairesine yükselir. Namaz kılmamak Allah'a karşı isyandır. Namazı terk etmenin yanı sıra özürsüz ve kasten namazı vaktinden önce veya sonra kılmak da büyük günahlardan sayılmıştır.

Allah Resûlü'nün namazların cemaatle kılınmasına dair yaptığı önemli ikazlardan dolayı bazı âlimler namazları özürsüz olarak cemaatle kılmamanın bu kategori içinde değerlendirilebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca Cuma namazının farziyeti de Kur'ân'la sabittir. Efendimiz sav. haklı bir mazeret olmaksızın üç Cuma namazını terk eden kimsenin Allah tarafından kalbinin mühürleneceğini söylemiştir.

Yalan, bir ahlâki bozulmadır. Toplumlari birbirine düşüren ve insanlar arasındaki bağları koparan büyük bir günahdır. Mü'min, kendi aleyhinde bir durum söz konusu olsa bile doğruluktan ayrılmamalı, yalan sözü ağzına almamalıdır. Çocuklar daha küçük yaşlardan itibaren yalandan uzak yetiştirilmelidir. Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki toplumumuzda yaygın olarak kullanılan ve adına "pembe yalanlar" denen sözler de yalandan ibarettir. Yalanın pembesi, mavisi olmaz. Yalan, yalandır ve insanı uçurumlara götüren bir günahdır. Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de, yalancı kimseleri iflah etmeyeceğini ifade buyurmuş, yalan söylemeyi âdet hâline getiren kimseler için ise lanette bulunmuştur.

Şahıs ve Mal Aleyhine İşlenen Temel Suçlar

İslâm dini, insanı yaratılanların en değerlisi ve üstünü, insan hayatının korunmasını da dinin temel maksatlarından biri saymıştır. Kur'ân'da haksız yere bir cana kıyanın bütün insanları öldürmüş gibi ağır bir suç işlediği, bir insanın hayatını kurtarmanın da bütün insanlara hayat verme gibi yüce ve değerli bir davranış olduğu ifade edilir. Bunun için de İslâm'da adam öldürme (cinayet) büyük günahlardan birini teşkil eder.

Yaratılanlar arasında şerefli bir yere sahip olan insanın yaşama hakkı da Allah tarafından lüftedilmiş en temel haktır. Dünyaya yaratanını tanıma ve O'nun gösterdiği çizgide hayatını sürdürme amacıyla gönderilen insanın, dünyaya gelmesi de dünyadan ayrılması da elinde ve yetkisinde olmayıp bu durum ilâhî iradenin ve düzenin bir parçasını teşkil eder. İnsanın elinde olan, yaşadığı sürece yaratanını tanıma ve O'na kulluk etme ve böylece O'nun katındaki değerini artırmadır. Kur'ân'da bir kimseye hayat vermenin âdeta bütün insanlara hayat verme gibi yüce bir davranış, bir cana kıymanın da âdeta bütün insanları öldürme gibi ağır bir suç ve günah olduğu belirtilir. Âyetin bu ifadesine hangi sebeple olursa olsun intihar etmek isteyenler de dahil görünmektedir. Allah'ın belli bir amaç doğrultusunda kullanması için insana verdiği yaşama hakkına insanın müdahale etmeye ve bu konuda kendini yetkili görmeye hakkı olmadığı gibi, büyük bir nankörlük olarak da değerlendirilir.

“Başkasına ait bir malı korunduğu yerden sahibinin bilgisi dışında gizlice almak” demek olan hırsızlık, mala ve mülkiyet hakkına karşı işlenen temel suçlardan biridir. Alın terinden ve meşrû kazançtan doğan servetin korunması İslâm'ın temel ilkeleri arasındadır. İslâm emeği ve mülkiyeti kutsal saymış, mülkiyete haksız olarak el uzatmayı cezalandırmıştır. Bu itibarla bütün ilâhî dinlerde ve hukuk düzenlerinde olduğu gibi İslâm'da da hırsızlık hem hukuk düzeni açısından suç hem de dinen ve ahlâken büyük günah ve ayıp sayılmıştır.